

Az első hazai vesetranszplantáció 60 éve történt Szegeden

Gervain Mihály dr.

Szeged

1962. december 21-én *dr. Németh András egyetemi adjunktus* végezte az első hazai élő donoros vesetranszplantációt a szegedi I. számú Sebészeti Klinikán. Az ehhez vezető utat azonban több éves kísérletes és klinikai kutatás előzte meg. Ezek vázlatos főbb lépései az alábbiakban foglalhatók össze:

1. A folyadék- és sóháztartás patofiziológiájának vizsgálata, majd a műtéti előkészítés és a posztoperatív betegség kezelésének anyagcsere vonatkozásai (1).

Lényeges volt a korszerű antibiotikumterápia széles körű ismerete, az intubációs narkózis magas szintű klinikai alkalmazása, valamint az első sebészeti intenzív terápiai osztály létrehozása. A felsoroltak ma magától érthetőnek tűnnek, de az akkori időkben ezek a nemzetközi gyakorlatban is újszerűek voltak.

2. Az akkori abortusztörvények (Ratkó-korszak) miatt rendkívül sok szепtikus eset fordult elő, amelyek jelentős része veseelégtelenséghez vezetett. A halálzási arány 90-95%-os volt. *Németh András munkatársaival Pintér és Gál doktorral* megszerkesztették az első hazai művese-készüléket 1954-ben (2). A művesekezeléssel a veseelégtelen betegek

halálzási arányát 20-25%-ra lehetett leszorítani. Megjegyzésre érdemes, hogy az első művesekezelés Angliában is csak 1956-ban indult meg.

3. Kezdetben látható volt, hogy a veseelégtelen betegek dialíziskezelése nem lehet a végső terápiás eszköz. Ez különösen Magyarországon volt nyomasztó, mivel 1958-ig a szegedi műveseállomás volt az ország egyetlen dialízisközpontja. A fentebb említettek miatt *Németh András és munkacsoportja* 1959-ben a kísérletes veseátültetéseket kutyákon kezdte el tanulmányozni. 1961-ben *Petri Gábor* azzal a lehetőséggel tért haza londoni útjáról, hogy neki felajánlottak egy 12 hónapos tanulmányutat a *Dempster* vezette Postgraduate Medical Schoolban. *Dr. Dempster* akkoriban a világ egyik vezető trszplantőre volt a párizsi *Jean Hamburger* és az amerikai *J.E. Murray* mellett. *Petri professzor* az egyéves tanulmányút lehetőségét két munkatársának, *Németh Andrásnak* és *Kapros Károlynak* ajánlotta fel. *Németh András* így részt vehetett *Dempster* mellett az ottani negyedik vese-transzplantációban.
4. Eddigi kísérletes eredményeit és londoni tapasztalatait felhasználva 1962. december 21-én a Petri Klinikán elvégezték az első hazai veseátültetést. A beteg 26 éves, a veseelégtelenség végstádiumában szenvedő fiatal férfi volt. A vesét 20 éves egészséges öccse adományozta, aki az akkori immuntipizálás szerint a családból a legalkalmasabb donornak bizonyult. Ez a műtét a hazai elsőség mellett a világon a 38. vesetranszplantáció volt és *Németh András* a hetedik sebész, aki ezt a műtétet végezte (3). A beteg 79 napig élt,

majd a kilökődési reakció következtében életét veszítette. A kilökődési reakció kezelése akkoriban csak az ún. egész test röntgenbesugárzása volt – gyógyszeres lehetőség akkor még gyakorlatilag nem állt rendelkezésre.

5. Az élődonoros vesetranszplantációs program lehetőségei korlátozottak voltak és ez a nemzetközi gyakorlatban is hamar jelentős akadályokba ütközött. *Németh András* ezért a Klinika Urológiai Osztályának munkatársaival 1968-ban nekifogott a veseconserválás lehetőségeinek vizsgálatára. Előbb 24, 48, majd 72 órás, Collins-oldattal végzett perfúziós kezelésekkkel sikeresen tudták a korábban eltávolított vesét visszaültetni. Ezek a vesék részletes vizsgálatokkal (labor, izotóp stb.) kifogástalan működést igazoltak. A transzplantációs és a veseconserválás megoldására végzett vizsgálatok nemzetközileg is figyelemre méltóak voltak,

amelyet Nyugat-Európából és az akkori szocialista országokból tanulmányútra érkező kollégák érdeklődése is bizonyított. Talán név szerint említhető a bonni egyetemről érkező *Vahlensick doktor*, akinek egy hétig kísérőként mutathattam be a veseperfúzió technikáját (4). Az elért eredmények okán *Németh András* számos külföldi kongresszusi előadás megtartására kapott felkérést. Kiemelhetjük, hogy az akkori NDK-ban őt kérték fel halle-i és a rostocki urológiai klinikán az első veseátültetések elvégzésére.

6. Mindezek azonban nem hallgattatták el egyes vezető hazai kollégák irigykedő támadásait. A budapesti Urológiai Klinika akadémikus igazgatója 4 évig akadályozta *Németh András* kandidátusi disszertációjának akadémiai vitára bocsájtását („A veseátültetés”. Kandidátusi értekezés, Szeged, 1966–1969-ben védhette meg). Bírósági eljárást akart kezdeményezni ellene (Btk. 170. § (4) „testi sértés” címén), amelyet csak *Petri professzor* személyes fellépésére és teljes felelősségvállalására vont vissza. A szakmai ellenérveknek annyira valóságtartalma volt ugyan, hogy az immuntipizálás és a kilökődési reakció gyógyszeres kezelése még nem rendel-

kezett a későbbi lehetőségekkel. Mindez azonban a nemzetközi gyakorlatban sem vezetett a programok leállítására – sokkal inkább a kísérletes és klinikai kutatásokat inspirálta – meghozva az eredményeket.

7. A fentebb vázolt támadások és nehézségek *Németh Andrást* eléggé elkésérettették és 1972 után már a fiatalabb generáció kapcsolódott be és vezette a transzplantációs programot. A professzor úr ekkor a hólyagpótlás kísérletes és klinikai kérdéseivel foglalkozott, elindítva a hazai rekonstrukciós urológia létrehozását inspirálva ezzel engem is (a szerző) ileummal végzett uréterpótlás kísérletes vizsgálatára, majd megfelelő esetben klinikai alkalmazására (*Gervain Mihály*: „Uréterpótlás, ileummal”. Kandidátusi disszertáció, Szeged 1981).

Az első hazai transzplantáció megemlékezésére és *Németh professzor* munkásságának méltó elismerése érdekében az elmúlt években több alkalommal is megrendezésre kerültek szakmai összejövetelek, korábban Szegeden a Klebelsberg Könyvtárban kiállítás, 2023. január 20-án a Szegedi Egyetem Sebészeti Klinikáján emlékülés megrendezésével.

Irodalom

- Petri G, Kovács G. A műtéti előkészítés- és a műtét utáni kezelés anyagcsere vonatkozásai. *Medicina* 1964.
- Németh A, Pintér I, Gál Gy. Eine einfache Kunstnieri. *Z Urol* 1956; 49: 535–545.
- Németh A, Perti G, Gál Gy, Fazekas S, Altorjay I, Scultéty S, Balogh E,

Kárpáti F. Vese-homotransplantatio két testvér között. (Az első magyarországi emberi veseátültetés). *Orv Hetil* 1963; 104: 2017–23.

- Németh A, Kapros K, Baradnay Gy, Simon L, Gervain M. Egyszerű kísérletes vesetárolás 24, illetve 48 órára. *Orv Hetil* 1972; 113: 2279–2280.

A SZERKESZTŐ AJÁNLÁSA

Dr. Németh András (1924–1999), egyetemi tanár, író, az első kelet-közép-európai szervátültetést végző urológus. 1948-ban a Szegedi Tudományegyetemen általános orvosi diplomát szerzett, majd a szegedi klinikai prospektúrán kezdett dolgozni, később sebészeti majd urológus szakorvosi végzettséget szerzett. Aktív pályafutása végéig a Szegedi Orvostudományi Egyetem Sebészeti Klinikáján dolgozott, annak Urológiai Osztályát vezette.

Az ötvenes évek első felében munkatársaival művesekészüléket tervezett, amellyel 1954-ben elvégezték az első sikeres hazai hemodialízist. Nevéhez fűződik az első magyar veseátültetés, úttörő munkát végeztek a veseperfúziós kísérletekkel. Érdeklődési köre ezután a rekonstrukciós urológia, a bélel végzett hólyagpótlás felé fordult.

1990-ben nyugdíjba vonult, később címzetes egyetemi tanári címet kapott.

Lelkes amatőr fotós volt, megalapítója lett a szegedi amatőrfilm-klubnak. Számos kítűnő, díjazott, orvosi oktató- és dokumentumfilm, játékfilm készített. Nyugdíjas korában íróként jelentkezett. Elbeszélései, regényei több kiadást értek meg.

Az első vesetranszplantáció történetét 79 nap remény. Az első magyar veseátültetés története (Szeged, 1997., Magyar Elektronikus Könyvtár, <http://mek.oszk.hu/02700/02795/02795.htm>) kisregényében mutatta be.